

Підсумовуючи вище зазначене можна дійти висновку, що приєднання України до Римського статуту наближає Україну до загальноновизнаних стандартів ООН, Ради Європи та Євросоюзу на шляху боротьби з найтяжчими кримінальними правопорушеннями, що загрожують миру і безпеці.

Список використаних джерел

1. Зміни до КПК щодо співробітництва з Міжнародним кримінальним судом наближають Україну до ратифікації Римського статуту. URL:<https://www.ombudsman.gov.ua>.

2. Концептуальні питання співробітництва України з міжнародним кримінальним судом. *М. Смирнов*, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу, детективної та оперативно-розшукової діяльності Національного університету «Одеська юридична академія» URL:<http://yurvisnyk.in.ua>.

3. Співробітництво із міжнародним кримінальним судом: організаційні, юрисдикційні та кримінальні процесуальні аспекти. Дроздов О.М., Дроздова О.В., Карпенко М.О., Зуєв В.В. URL:<http://lsej.org.ua>.

Поярков Андрій Юрійович,

здобувач наукового ступеня доктора
філософії кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ДОКАЗУВАННЯ ПРО ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН АБО ЇХ АНАЛОГІВ, ЩО ВЧИНЕНІ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ, ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

У XXI ст. Україна зіткнулася з величезною кількістю національних загроз: війна, глобалізація, пандемії, екстремізм і тероризм, екологічні катастрофи, злочинність. Серед цих небезпечних явищ незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів посідає особливе місце, позаяк набуває рис організованого наркобізнесу стимулюючи зростання злочинності, насильства та корупції, уражаючи людей незалежно від соціального стану, статі, релігії чи раси.

Наркобізнесом займаються організовані злочинні формування, які отримуючи за рахунок цього великі суми незаконних прибутків, «відмивають» їх, вкладаючи у легальний бізнес, тобто у таких випадках наркобізнес набирає рис організованої злочинності, якій притаманна ієрархічна структура, суворі дисципліна, розподіл ролей, наявність на утриманні корумпованих чиновників тощо. Слід зауважити, що за даними офіційної статистики, на жаль, Україна посідає позиції країни міжнародного наркотрафіку з розвинутою системою організованих груп і злочинних організацій, зокрема:

2014 року виявлено 185 організованих груп і злочинних організацій, серед яких 5 (3,1 %) по лінії боротьби з незаконним обігом наркотиків; 2015 – 135 (-27,0 %) : 7 (5,12 %); 2016 – 136 : 7 (5,14%), 2017 – 210 (+35,2 %) : 27 (12,85%); 2018 – 288 (+27 %) : 63 (21,87 %); 2019 – 293 (+1,7 %) : 68 (23,2 %); 2020 – 377 (+22,2 %) : 95 (25,19 %); 2021 – 499 (+24,4 %) : 109 (21,2 %); 2022 – 360 (-27,8 %) : 85 (24,8 %). Серед усіх виявлених злочинних угруповань у сфері незаконного обігу наркотиків абсолютну більшість (у середньому 85,0 %) становили організовані групи, а на злочинні організації припадало лише 15,0 %; протягом 2023 р. вилучено на території України 5,7 тон наркотичних засобів (канабісу – 3,53 тони; макової соломи – 2 тони; героїну – 127,7 кг.; метадону – 24,8 кг., кокаїну – 9,8 кг.; опію – 1 кг.; трамадолу – 180 грам;), 38,8 кг. психотропних речовин (амфетамінів – 20,3 кг.; інших – 18,5 кг.) [1; 2]. Водночас, такі показники наркозлочинності не у повному обсязі відображають дійсну картину їх вчинення, позаяк латентність складає у середньому 87 %, що пов'язано з високою організацією діяльності організованих груп та злочинних організацій, реформуванням системи органів безпеки, зокрема підрозділів по боротьбі з незаконним обігом наркотиків, військовими діями, анексією й безконтрольністю окремих регіонів України.

Сьогодні незаконне виробництво наркотичних засобів та сировини для їх виготовлення, втягнення територій все більшої кількості держав до нелегального обігу наркотиків супроводжується розширенням масштабів криміналізації суспільства, збільшенням кількості наркозалежних людей, розповсюдженням захворювань, котрі пов'язані з вживанням наркотичних засобів. На такому несприятливому тлі в суспільстві зростає й кількість злочинів насильницького характеру, рівень загальнокримінальної злочинності. Загостренню ситуації сприяє те, що домінуючі позиції в незаконному обігу наркотиків займають організовані злочинні групи, котрі встановлюють міцні міжнародні зв'язки й зусилля яких спрямовуються на контрабандне переміщення наркотичних засобів, сильнодіючих речовин, їх аналогів або прекурсорів, а отримані від цієї незаконної діяльності надприбутки вкладаються в інші сфери злочинної діяльності, зокрема, контрабанду зброї, торгівлю людьми, тероризм, відмивання незаконних доходів, в результаті якого отримані від незаконного обігу наркотиків кошти з використанням різноманітних фінансових операцій впливають в економічну систему держави. Особливо гострий прояв має ця проблема боротьби із злочинністю в країнах, які здійснюють кардинальні соціально-економічні перетворення, формують нові моральні й правові цінності [3, с. 170].

Варто наголосити на погавленні використання території України як транзитної в системі наркотрафіку у зв'язку з диверсифікацією каналів постачання наркотичних засобів в країни Європи; збереженні високого рівня надходження в Україну наркотиків через окуповані території, які виявляються транзитними на Афгано-

Пакистанському шляху (наркотрафіку), використовуючись як для доставки опіатів; диверсифікації «Північного шляху» в механізми воєнних дій за численними напрямками, сферами, безструктурними засобами, чільне місце серед яких посідає наркотизація населення; тенденціях зсуву «Балканського маршруту» через активізацію турецьких вантажних перевезень територією України, Молдови, Росії та Румунії, а також поштовження латиноамериканського наркотрафіку; зростанні обсягів надходження в Україну синтетичних наркотичних засобів азійського походження; поширення безконтактного збуту/придбання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та його контроль злочинними синдикатами.

Таким чином, сучасні реалії розвитку злочинності у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, засвідчують, що вона набула принципово нової якості, трансформується не лише в злочинні організації різного ступеня складності, чисельності та масштабів впливу, а й здатна утворювати квазі-державні об'єднання кримінальної спрямованості. У цих умовах необхідне переосмислення проблеми забезпечення національної безпеки шляхом мінімізації впливу організованих груп і злочинних організацій на наркотизацію населення й пов'язану з цим криміналізацію суспільних відносин за допомогою кримінального процесуального інструментарію.

Водночас, наукові погляди на теорію доказування відображають загальні процесуальні засади, які розкривають мету, предмет, межі доказування, поняття й класифікацію доказів, а також особливості розслідування, до змісту яких відносимо виявлення, фіксацію, вилучення й дослідження доказів, їх оцінку та використання в доказуванні [4]. Отже, процесуальні питання доказування потребують належного забезпечення діяльності як слідчих, так і прокурорів, суддів.

Враховуючи викладене, дослідження проблем доказування у кримінальних провадженнях про організовані групи та злочинні організації у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів є актуальним як для вітчизняної науки, так і для практики досудового розслідування та розгляду кримінальних проваджень судом. Потребує детального вивчення зміст обставин, які підлягають встановленню, надання характеристики суб'єктам доказування, процесуальних особливостей початку досудового розслідування, а також наукового обґрунтування пропозицій щодо розв'язання теоретичних і праксеологічних проблем, які виникають під час збирання доказів у кримінальних провадженнях про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, що вчиняються організованими групами, злочинними організаціями.

Список використаних джерел

1. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>.

2. Кримінальна ситуація в Україні: основні тенденції. 2021 рік : монографія / авт. кол.: М. Г. Вербенський, О. Г. Кулик, І. В. Наумова та ін.; за заг. ред. докт. юрид. наук, проф. М. Г. Вербенського. Вінниця : ТВОРИ, 2022. 340 с.

3. Павлишина А. А. Міжнародні аспекти протидії злочинному наркобізнесу. *Особливості нормотворчих процесів в умовах адаптації законодавства України до вимог Європейського Союзу*: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (Херсон, 2–3 черв. 2017 р.). Херсон: Гельветика, 2017. С. 169–173.

4. Стахівський С. М. Теорія і практика кримінально-процесуального доказування: монографія. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2005. 272 с.

Радковський Микита Ігорович,

курсант 3-го курсу Інституту
підготовки юридичних кадрів для СБУ
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Науковий керівник:

Крицька Ірина Олександрівна,

старший викладач кафедри кримінального
процесу Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого,
кандидат юридичних наук

ПРАВО НА СВОБОДУ ПІД ЧАС ЗАТРИМАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Верховенство права та статус держави як правової неможливий без належного дотримання прав та свобод людини. Водночас, доволі складно досягти стабільності, безпеки без встановлення певних правил поведінки, особливо з огляду на виклики та загрози сьогодення. При цьому, хоча права людини і мають загальновизнаний характер, охороняються і забезпечуються на національному та міжнародному рівні, проте можна говорити, що допустимим є певне їх обмеження в умовах воєнного стану, зважаючи на особливості цього правового режиму, а також на гостроту становища.

Широкомасштабне вторгнення 24-того лютого 2022 року рф на територію України стало новою стадією війни, яка триває вже десятий рік, і гібридної агресії, яка виражена у неготовності кремля і значної частини росіян сприйняти незалежність нашої держави і навіть саме існування українського народу. Унаслідок військової агресії Україна втратила ефективний контроль над територією Автономної Республіки Крим та частиною територій адміністративно-територіальних одиниць Донецької, Луганської, Запорізької, Харківської та Херсонської областей. Указом Президента України від 24.02.2022 р. № 2102-ІХ було введено воєнний стан.